

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1985

BRNO 1987

neuen Fläche /75 m²/ fort, die im Rahmen der Parzelle Nr. 2056/1 an die vorherige Saison anschloss. Nach der Abschüssigkeit des intakten Liegenden kann man urteilen, dass sich in diesem Raume des westlichen Hanges der Anhöhe ungefähr in Nord-südrichtung eine breite Terraindepression befand, die bis zu dem heutigen Niveau mit einer Schicht dunkelbrauner kompakter Erde ausgefüllt ist /natürliche Schicht Nr. III/, zwischen welche und die Ackerkrume sich dann gegen den Hang in Ostrichtung eine markante Schicht grauer bis aschiger Erde einkeilt /natürliche Schicht Nr. II/. Während Schicht III ausschliesslich Keramik aus der älteren Bronzezeit enthält, dominiert in Schicht II Velaticer Material.

Von den drei erfassten urgeschichtlichen eingetieften Objekten befanden sich zwei in Superposition, wobei das jüngere Objekt Nr. 3 als Věteřover bestimmt wurde, das ältere Objekt Nr. 6 kann man vorläufig genauer nicht datieren. Das dritte abgedeckte Objekt stellt eine kleinere Vorratsgrube vor, in den Zeitabschnitt der Ůněticer Kultur datiert. In der Einschüttung ihres oberen Teiles fand man eine Menge ziemlich fragmentarischen anthropologischen Materiales, häufig angesengt oder durchglüht, es erschienen auch Bruchstücke von Tierknochen, Muscheln, gespaltene Artefakte und Keramikbruchstücke. Der untere Teil war wesentlich ärmer, es fehlten hier menschliche Knochen und erst am Boden lag der Teil einer Steinunterlage zum Reiben des Getreides.

Höher gegen den Hang aufwärts war in einer Tiefe von 0,4 - 0,5 /natürliche Schicht II/ zwischen überwiegend kleineren Steinen das Skelett eines ungefähr fünfjährigen Kindes abgedeckt worden, von dem sich in anatomischer Anordnung nur die Wirbelsäule mit dem Becken und Fingerglieder der Hand befanden. Von den übrigen Teilen des Skelettes fand man nur einige isoliert dislozierte Bruchstücke. An der gleichen Stelle war um 0,2 m tiefer zwischen Steinen eingeklemmt ein postkraniales Männerskelett ohne Gliedmassen, nur über das Becken lag quer der linke Femur. Die übrigen langen Knochen der Extremitäten waren gemeinsam mit dem Teil des Schädels unweit beigelegt, wobei der Schädel und einige lange Knochen der Arme angebrannt waren. In der Aufschüttung um die Skelette auf einer Fläche von ca. 6 m² war neben Steinen eine Menge von Bruchstücken überwiegend Velaticer Keramik, verbranntes paläobotanisches Material /Getreide, Hirse, Eicheln/ und übliche Siedlungsfunde /Tierknochen, Malakofauna, Lehmbeiwurf/, es fehlten jedoch nicht einmal bronzene Artefakte /Messer, Rasiermesser, der Teil einer Nadel und eines Gußstückes/. Nach Abschluss der Grabung auf dieser Fläche im Jahre 1986 und nach einer gründlichen Bewertung des archäologischen sowie anthropologischen Materiales wird diese Fundsituation zweifellos zur Interpretation der Velaticer menschlichen Knochenüberreste auf "Cezavý" behilflich sein.

ZPRÁVA O VÝZKUMU V BUDKOVICÍCH V ROCE 1985 /okr. Brno-venkov/

Jaromír Ondráček, Jana Stuchlíková, AŮ ČSAV Brno

/Tab. 2/

V měsících září a října 1985 se uskutečnila druhá etapa terénních prací na výšinném sídlišti věteřovské skupiny v Budkovicích, jejichž úkolem bylo ověření dalšího průběhu objektu č. I s kulovou konstrukcí, zkoumaného v letech 1960, 1965 a 1984 /Ondráček - Stuchlíková 1982; 1987, v tisku/. V této sezóně byla položena další sonda /V/ o rozměrech 8 x 4 m, vedená ve směru Z - V, t. j. kolmo k sondě III z roku 1984. Navázali jsme tak i na plochu prozkoumanou v roce 1965, t. zn. na SV roh obj. I a zjistili jsme, že objekt pokračuje dále směrem k severu. Při jeho východní straně se podařilo zachytit další dva kůly, tvořící protilehlou řadu ke kulovým jamám, prozkoumaným v roce 1984. Vzájemné vzdálenosti, rozměry i výplň kůl odpovídá situaci známé z dřívějšího výzkumu. Dva z nich byly v horní části duté a v jednom případě /K 14/ se ve výplni zachovaly zbytky zetlelého dřeva. Zásyp kůl sestával ze sypké, místy propálené nebo popelovité hlíny promísené uhlíky. Vlastní objekt vyplňovala do hloubky 3 m světle hnědá sprašovitá hlína s nepatrným množstvím nálezů, nade dnem byly zachyceny silně propálené vrstvy cihlově červené barvy, šedé popelovité vrstvičky a neobyčejně velké množství uhlíků a celých kusů zuhelnatělého dřeva. Hloubka dna objektu, situovaného na mírném JV svahu, činí v naší zkoumané části již 350-380 cm /dno kul. jam max. 506cm/, kdežto na J straně byl zahloubený pouze 160 cm. Jeho celková délka dosahuje za současného stavu výzkumu 15 m. Interpretace tohoto, v rámci věteřovské skupiny zcela výjimečného objektu, považovaného dříve na základě původního výzkumu za objekt sídelního charakteru /Ondráček - Stuchlíková 1982, 38/, není dosud uzavřena.

V sondách III i V jsme narazili na uměle vyhloubený útvar s tmavě hnědým a minimálním množstvím nálezů, jehož stěny se nepravidelně stupňovitě svažovaly. Obsahoval středověký i nevýrazný pravěký /věteřovský/ materiál a jeho stáří se podařilo objasnit teprve v roce 1985, kdy jsme vypreparovali jeden ze žlabovitých stupňů s několika kusy středověké keramiky, datované rámcově do 14. stol. Jde patrně o středověký příkop, související pravděpodobně s bývalou budkovickou tvrzí. Tento objekt, označený č. II, je široký přibližně 18 m a porušuje horní část věteřovského objektu č. I. Na západním profilu sondy V jsme zachytili skupinu kamenu, které sledovaly linii stěny objektu II. V hloubce 130 cm se objevila část lidské kostry, kolem níž bylo nalezeno několik pravěkých střepů.

Literatura:

- Ondráček, J. - Stuchlíková, J. 1982: Věteřovské sídliště v Budkovicích, FontArchMor XVI, Brno.
- 1987: Sondážní výzkum v Budkovicích /okr. Brno-venkov/, PV 1984, Brno, v tisku.

Bericht über die Grabung in Budkovice im Jahre 1985 /Bez. Brno-venkov/. Bei der Grabung wurde der weitere Teil von Objekt I mit Pfostenkonstruktion erfasst, dessen Länge schon 15 m und eine Tiefe von 350 - 380 cm beträgt, wobei die Pfostengruben bis 120 cm unter dem Bodenniveau eingetieft sind und so eine max. Tiefe von 506 cm von der Oberfläche erreichen. Es wurden zwei weitere Pfostengruben untersucht, die eine gegenüberliegende Reihe zu den im Jahre 1984 festgestellten Pfosten bilden. Beim Boden erschienen stark durchgebrannte Schichten, aschige Schichten und eine grosse Menge an Holzkohlepartikeln sowie Stücken verkohlten Holzes. Gleichzeitig gelang es die Datierung des umfangreichen Objektes mit stufenartig abfallenden Wänden /Obj. II/ zu klären. Aufgrund der keramischen Funde kann man es in das 14. Jahrhundert legen. Es handelt sich vermutlich um einen mittelalterlichen Graben, der vielleicht mit der ehemaligen Budkoviccer Feste zusammenhängt.

PRŮZKUM VĚTEŘOVSKÉHO SÍDLIŠTĚ V DOLNÍCH KOUNICÍCH /okr. Brno-venkov/

Ivo Křečler, Jana Stuchlíková, AÚ ČSAV Brno

V září 1985 provedli referenti povrchový průzkum a drobnou sondáž na výšinném sídlišti věteřovské skupiny v Dolních Kounicích. Naleziště je situováno na výrazné skalní ostrožně nad levým břehem řeky Jihlavy. S okolním terénem je spojeno na severovýchodní straně šíjí širokou 80-90 m. Při prohlídce lokality za účelem poznání podmínek pro případný rozsáhlejší terénní výzkum bylo zjištěno; temeno ostrožny o celkové rozloze přibližně 24 arů je zčásti zastavěno kostelem sv. Antonína a po celé jeho ploše vystupuje na povrch skalnaté podloží. Pravěké osídlení lze předpokládat pouze na mírnějších svazích ze strany od SZZ až po prostor spojovací šíje. Na zbyvajících stranách nejsou vzhledem ke značnému sklonu terénu /převýšení až 20 m na 30-ti m/ vhodné podmínky. Materiál získaný z těchto míst /Tihelka 1957/ byl patrně přemístěn erozním působením vody. Po celém obvodu návrší nejsou patrný žádné stopy po opevnění, vyjma terénního útvaru připomínajícího zbytky valu, který probíhá v délce asi 60 m po vrstevnici na západním okraji sedla.

Na zalesněné terase ve východním svahu ostrožny jsme položili sondu o ploše 2,5 m², orientovanou ve směru V-Z. Po odstranění nadložní vrstvy o mocnosti 25-30 cm bylo odkryto navětralé skalnaté podloží, jehož celistvost porušoval pouze nevýrazný žlábek široký 20-25 cm a hluboký 15 cm od úrovně podloží, probíhající podél východního okraje sondy. Nalezený keramický materiál je na základě několika okrajových střepů a fragmentů misky s rovným, dovnitř rozšířeným okrajem datovatelný do věteřovské skupiny. Ke stejnému období patří i ostatní keramika získaná při povrchovém sběru po celé ploše lokality.

Literatura:

Tihelka, K. 1957: Sídliště věteřovského typu v Dolních Kounicích, AR IX, 25-31, 40-42.

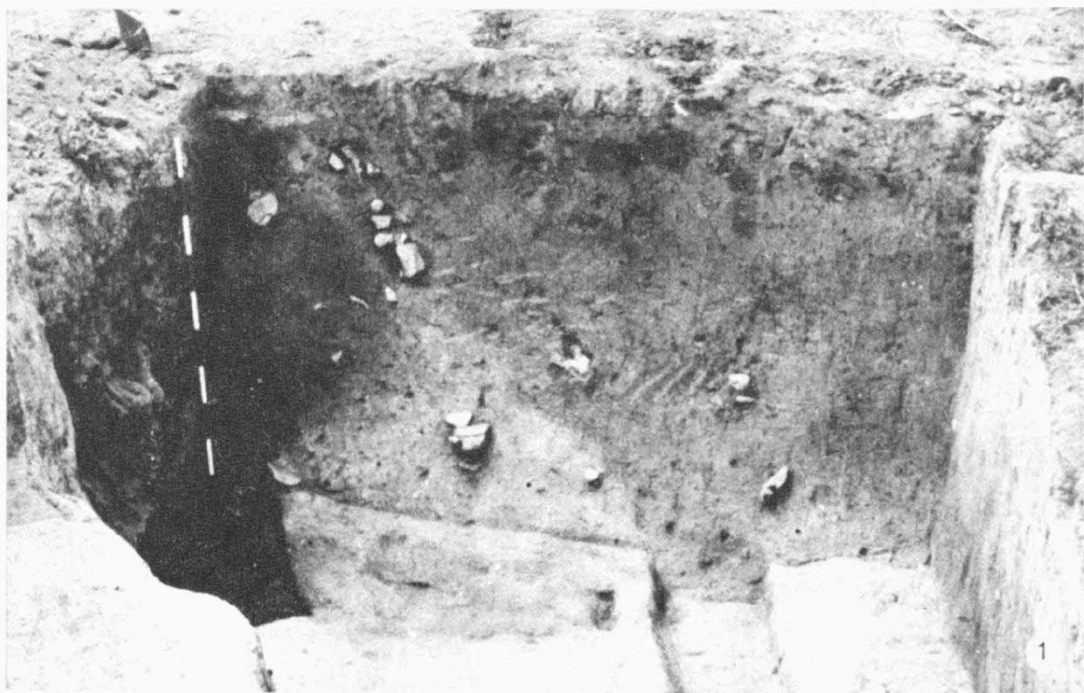
Untersuchung der Věteřov Siedlung in Dolní Kounice /Bez. Brno-venkov/. Auf der bekannten Höhensiedlung in Dolní Kounice /Tihelka 1957/, auf einer felsigen Sporenlage oberhalb des linken Ufers des Flusses Jihlava situiert, hat man, um die Bedingungen einer eventuellen Terraingrabung festzustellen, eine Untersuchung durchgeführt. Spuren der prähistorischen Besiedlung kann man nur auf den mässigeren Hängen auf der NNW Seite bis zum Ostteil und im Raume der verbindenden 80-90 m breiten Landenge voraussetzen. Reste einer Befestigung sind bis auf eine undatierte Terrainwelle am westlichen Rand der Sporenlage nicht ersichtlich. Bei Lesefunden und aus dem im östlichen Hange gelegten Suchgraben hat man geringes Věteřov Keramikmaterial gewonnen.

VĚTEŘOVSKÁ JÁMA V ÚJEZDĚ U BRNA /okr. Brno-venkov/

Čeněk Staňa, AÚ ČSAV Brno

Při přestavbě domu č. 724 v Masarykově ulici v Újezdě u Brna byla v květnu 1985 vyhloubena do hloubky asi 240 cm pod rec. povrch jáma pro sklep. Majitel domu pan Vladimír Horáček oznámil, že tam zachytil nějakou propálenou vrstvu, snad pec. Dne 15.5.1985 jsem místo prohlédl. V západní části výkopu patrně probíhala v severojižním směru v podložní žlutce proražená chodba /?/. Souvisela snad se statkem, který byl v tomto prostoru založen koncem 18. století /Stern-Hof, později obec Šternov/. V zásypu této chodby byla propálená vrstva, jejíž stopy bylo vidět na západním profilu jámy. Žlutka tam byla narušena oválným otvorem o průměru 60 x 30 cm, na jehož obvodě byla v šířce 15-20 cm žlutá spráša do červena propálena. V chodbě tedy mohla být pec, z níž byl tunelem ve žlutce odváděn kouř.

Z hlediska místního pravěkého vývoje byl zajímavější jižní profil výkopu, v němž se v podložní žlutce objevila sídlištní jáma zasahující do hloubky 265 cm pod rec. povrch. Při dnu se ukázalo, že byl výkopem oříznut severní okraj na pudorysu kruhovitě jámy o průměru méně než 200 cm, která měla pravděpodobně tvar komolého kužele. Její zásyp tvořila kompaktní černošedá hlína s velkými kusy žluté hlíny. Při čištění spodní části profilu vypadly ze zásypu jámy dva drobné, málo typické pravěké střípky. Tento objekt byl

Tab. 2.
 Budkovice /okr. Brno-venkov/. 1 profil středověkého objektu II v sondě V; 2 kúlová jáma č. 14 u východní stěny věteřovského objektu I. - 1 Profil des mittelalterlichen Objektes II in Sonde V; 2 Pfostengrube Nr. 14 bei der Ostwand des Věteřover-Objektes I.

PŘEHLED VÝZKUMU 1985

- Vydává : Archeologický ústav v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : A. Krechlerová
Na titulním listě : bronzová spona z Kostic
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis : 450 kusů - neprodejné